

Н.М. Гаркуша, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

Т. Мартинок, д-р наук, проф., ректор (*Сопотська вища школа, Сопот, Польща*)

САМОСТІЙНА РОБОТА ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

Однією з найважливіших умов конкурентоспроможності держави на європейському ринку є створення сучасної високоєфективної системи вищої освіти. Саме освіта є пріоритетною сферою в соціально-економічному та культурному розвитку України.

Вимогою часу стає підготовка фахівців, здатних швидко орієнтуватися в сучасному насиченому інформаційному просторі, творчо мислити, приймати нестандартні рішення, вчитися і розвиватися протягом усього життя. Тому вища освіта має бути спрямована на формування у випускників обов'язкових компетентностей, що покладені в основу навчальних програм і враховують сучасні й перспективні потреби та запити роботодавців на національному та європейському ринку праці. Науковці визначають професійну компетентність як здатність реалізувати знання, вміння, досвід, особистісні якості для продуктивної професійної діяльності. Разом з тим, законодавчо визначено, що якість вищої освіти – це сукупність якостей особи з вищою освітою, що відображає її професійну компетентність, ціннісну орієнтацію, соціальну спрямованість і обумовлює здатність задовольнити як особистісні духовні і матеріальні потреби, так і потреби суспільства. Отже, професійна компетентність визначається не тільки знаннями та вміннями, а й ціннісними орієнтаціями фахівця, загальною культурою, здатністю до розвитку власного творчого потенціалу, самовдосконалення та самоосвіти протягом всього життя. Тому виняткового значення набуває організація самостійної роботи студентів, основною метою якої є формування здатності до самостійності в опрацюванні навчального матеріалу та активізація творчого потенціалу кожного студента.

Вагомість самостійної компоненти в навчанні студентів підтверджується тим фактом, що в навчальних планах акцент зроблено на скорочення аудиторних годин та розширення обсягу самостійної роботи студентів. Разом з тим, слід зазначити, що більшість студентів самостійну роботу розглядають лише як повторення вже вивченого з викладачем матеріалу і не завжди можуть раціонально та ефективно

організувати власну пізнавальну діяльність. Вважаємо, що пізнавальна діяльність студентів і якість засвоєння ними знань залежать від уміння організувати самостійну роботу, управляти нею та контролювати її у процесі навчання. Отже, сьогодні проблема раціональної організації самостійної роботи з урахуванням готовності до неї студентів є вкрай актуальною.

Самостійна робота передбачає різні види індивідуальної та колективної навчальної діяльності під час аудиторних та позааудиторних занять, без участі викладача та під його безпосереднім керівництвом. Вважаємо, що ключова роль в організації самостійної роботи студентів належить саме викладачу. Викладач виступає в ролі керівника, консультанта і організатора процесу навчання. На наш погляд, ефективність самостійної роботи в першу чергу залежить від стійкої мотивації. Тому завдання викладача – пояснити студентам важливість самостійної роботи у професійному зростанні з метою бути успішним в своїй майбутній професії.

Оскільки у процесі самостійної пізнавальної діяльності студент має навчитися орієнтуватися у великій кількості інформації, перед викладачем закладу вищої освіти стоїть завдання правильно визначити обсяг і структуру змісту навчального матеріалу, що виноситься на самостійне опрацювання. Необхідно також систематично здійснювати моніторинг самостійної роботи з метою визначення ступеня підготовки студентів, рівня їх самодисципліни.

Вважаємо, що активізація пізнавальних здібностей студентів не можлива без відповідної методичної бази. Тому під час розробки навчально-методичних комплексів дисциплін, значна увага повинна приділятися розробці електронних навчальних ресурсів, наявність яких дає можливість студентам самим обирати навчальний матеріал для опрацювання, вільно розпоряджатися своїм часом, контролювати якість самопідготовки. Потрібно також вирішення великого обсягу завдань щодо матеріально-технічної бази, напрацюванню відповідного досвіду та методології викладання.

Ефективність самостійної роботи зумовлена впровадженням активних методів навчання до яких відносять створення проблемних ситуацій, виконання творчих завдань, навчально-пізнавальна гра, тощо. В цьому контексті заслуговує на особливу увагу використання таких найбільш перспективних методів: мультимедійне навчання; інтерактивне навчання; дистанційне навчання; використання інтернет-технологій. Крім того, вважаємо важливою складовою самостійної роботи студентів творчу діяльність. Це може бути участь у науково-дослідній роботі кафедри, участь в олімпіадах з навчальних дисциплін, конкурсах науково-дослідних робіт.